

Svært at sige farvel til en trofast ven

Det er altid meget trist, når ens hund ikke længere har glæde af at leve. Mange tanker og følelser presser sig uvilkårligt på, når man står i den situation.

Tekst og fotos: Hundeadfærdsterapeut Merethe Børgart

Denne artikel om at sige farvel til en trofast ven er stærkt inspireret af, at jeg selv måtte tage den tunge beslutning at få min 11 år gamle Dalmatiner Nevil aflivet i sommerferien.

Det satte naturligvis mange tanker i gang, både om hans liv som min hund, beslutningen om hvordan det skulle foregå, hvad jeg ville efterfølgende, og den sorgproces der skal være plads til, når en trofast ven gennem mange år ikke længere er ved ens side.

Fik hunden et godt liv?

Vi ved jo alle sammen, at det at anskaffe en hund - med det følger også sorgen over at skulle sige farvel på et tidspunkt. Ingen ved - gudskelov - hvornår det tidspunkt kommer, men vi håber jo alle, at der går rigtig mange år.

Men det kan naturligvis også komme før - enten på grund af sygdom, ulykke eller store problemer, som ikke lige står til at løse.

Det, som for mig er vigtigt, er, at man kan kigge tilbage på et godt liv, at bevidstheden om, at man hele tiden har gjort sit bedste som hundeejer og har givet sin hund de optimale levevilkår i dens liv, gode gåture, udfordringer og masser af kærlighed. Hvis man kan se sig selv i øjnene flere gange i løbet af dens liv og være glad for det, man gør, så er det begrænset, hvad man kan fortryde, når den dag kommer, da hunden ikke længere er her. Og vi kan jo som sagt ikke lave om på fortiden, så det er om at gøre sit bedste i nutiden. Det gælder jo

Amanda er en stor trøst efter Nevils død.

over hele linien i alle livets aspekter.

Hvad er et godt hundeliv?

Når jeg er inde på det bedste hundeliv for vores hunde, kan der jo være flere bud på, hvad det er - og mange af mine tidligere artikler giver da også et godt praj i den retning. I det store hele er det noget med respekt, kærlighed, sjove stunder, gode gåture, god og nærende kost og det at være en del af familien hele vejen igennem. De gode gåture skulle gerne være daglige. Det er jo også afslapning i en ellers travl hverdag. Kærlighed og respekt hænger godt sammen. Det

er bl.a. at vise sin hund, at den er elsket, at respektere dens natur og stimulere dens sanser efter bedste evne og tid - og at sørge for udfordringer, som hunden kan løse, og dermed opbygge en god selvtilid hos hunden.

Sjove stunder er der som oftest masser af. Mange kommer man måske først i tanke om, når hunden ikke længere er der, og fotoalbummet bliver bladret igennem. Eller i disse digitale tider, hvor det meste ligger på computeren og kan genkaldes med jævne mellemrum.

Smil gennem tårer

Jeg må da sige, at når jeg selv kiggede gamle billeder i min sorgpro-

ces, var det med både tårer i øjnene over at have mistet, men så sandelig også med smil på læben over nogle af de oplevelser, jeg kunne genkalde mig, hvor Nevil havde opført sig mindre hensigtsmæssigt. Der var blandt andet en episode i toget på vej til Lolland, mens han stadig var hvalp/unghund. Han havde en vis forkærlighed for brød, så da en medrejsende lagde sin bolle på bordet mellem togsæderne, var Nevil ikke sen til at snuppe en bid. Det blev nu taget med et smil på læben af ham, der mistede sin bolle, og undskyldningen blev accepteret. Smilet stivnede dog noget, da Nevil kort tid efter begyndte at prutte. Den lille togkupé lugtede ikke godt, så det endte faktisk med, at medpassageren rejste sig og gik - uden det helt store smil. Dengang og også nu kan jeg stadig mindes pinligheden - og samtidig ikke lade være at smile lidt. Den hund forstod nu at skabe hygge og plads til kun ham og mig, den kære Nevil.

Når hunden ældes og måske bliver syg

Som hundeejer er det en god idé at

gøre sig klart, hvad der er for hundens skyld, og hvor meget der er for ens egen - specielt når der kommer et sygdomsforløb. Vores hunde kan jo ikke selv sige til og fra i forhold til behandling, så det er godt at være lidt forberedt på, hvor langt man kan og vil gå - og hele tiden have sig hundens tilstand for øje.

Det kan ikke undgås, at jo ældre hunden bliver, jo flere ting kan der komme til: Benene bliver lidt stive, synet svækkes måske lidt efter lidt, hørelsen kan også dale. Og det kan have den indvirkning, at hunden bliver utryk i mange ellers trygge situationer, fordi sanserne simpelthen ikke er optimale længere, og det måske gør ondt i kroppen. Vi kan langt hen ad vejen støtte vores hund, så den klarer situationerne. Det er vigtigt, at vi er opmærksomme på hundens reaktioner. Måske reagerer den anderledes, end den plejer, fordi den har ondt. Og så er det ikke en god idé eksempelvis at skælde ud.

En anden nødvendig beslutning, man må tage undervejs, er, om man ønsker, at hunden skal aflives eller selv nå dertil, hvor den dør. Hvor langt er man som menneske i

Nevil blev 11 år gammel.

stand til at kigge på, hvad der sker? Hvad er hundens tilstand og liv? Ingen kender jo hunden bedre end en selv, så beslutningen skal efter min mening altid være ens egen. Selvfølgelig sammenholdt med, hvad dyrlægen evt. har at sige om mulighederne.

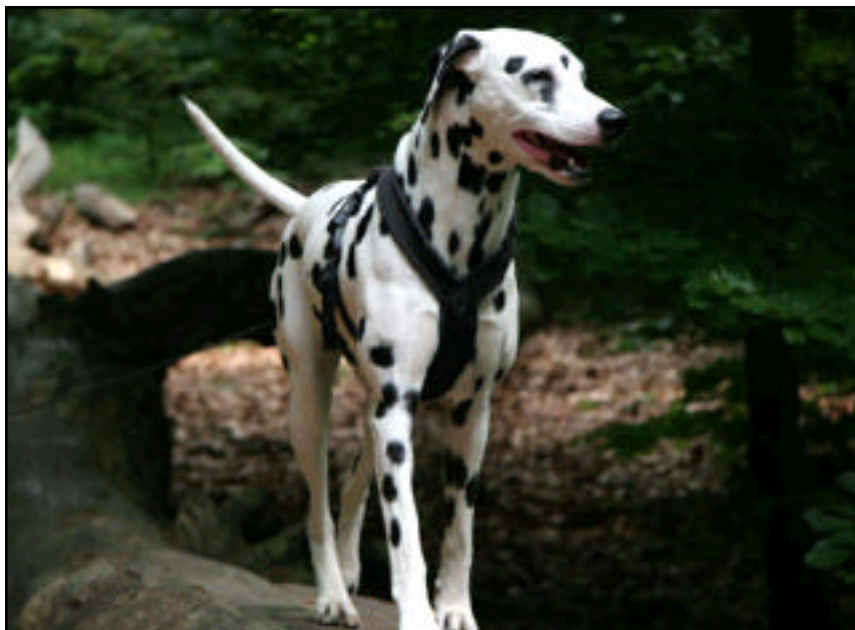
Nevils sidste tid

I Nevils tilfælde startede det med lidt hoste, og da dyrlægen kunne udelukke kennelhoste og senere hjerte-lungeorm, blev han sat i behandling for vand i lungerne. Hans vejtrækning blev stille og roligt mere og mere besværet, og han begyndte også at kaste op. Efter behandling med vanddrivende medicin og hjertemedicin i en god uges tid uden den store effekt - samtidig med en indre fornemmelse hos mig om, at der var noget værre galt, blev han røntgenfotograferet. Det viste sig, at han havde en ret stor tumor, som sad og trykkede på hans luftrør, så han ikke kunne trække vejret ordentligt. Han havde heller ikke den sædvanlige appetit, som ellers altid har været stor. Jeg kunne se i hans øjne, at gnisten var ved at være væk, og havde en klar fornemmelse af, at det var til hans eget bedste at tage beslutningen hurtigt. Med mine menneskelige følelser og mit behov for at sige farvel var jeg fristet til at skyde beslutningen lidt længere ud - for bedre at kunne vænne mig til tanken.

Men det var ikke det, som var bedst for ham.

Han led med den dårlige vejtrækning og de næsten 30 grader, som sommeren i år bød på. Så jeg brugte lidt tid sammen med Nevil og min kæreste, hvor vi klappede og nussede i bilen, hvorefter vi begge gik ind med ham til dyrlægen. Trofast som altid fulgte han blot med, uvidende om hvad der skulle ske.

Det hele foregik meget smukt, og jeg sad med hans hoved i mit skød lige til det sidste, så en bedre afslutning kunne han ikke få - altså lige bortset fra, at jeg jo helst hav-

de fundet ham død i hans kurv en morgen, og han selv var sovet ind. Men det er jo lige så meget mit ønske om ikke at skulle have taget beslutningen om, hvornår det skulle slutte.

Valg af sidste hvilested

Jeg valgte at få ham kremeret og hjem i en urne. Den kunne jeg så hente en uges tid efter, faktisk præcis den dag han ville være fyldt 11 år.

Så urnen og et billede af ham står nu på reolen i arbejdsværelset. Mindet om ham er altid i nærheden, og efterhånden som det kommer mere og mere på afstand, er det smilet, der kommer frem i stedet for tårerne, når jeg tænker tilbage på vores næsten 11 år sammen, gennem tykt og tyndt.

Jeg er glad for, at jeg havde tænkt på, hvilke muligheder der er ved en død, så jeg var afklaret omkring kremering og urne. Det er jo muligt at få hunden med hjem for at begrave den i haven. Der er dog helt specielle regler for, hvor dybt hullet skal være m.m. Man kan også vælge en hundekirkegård, så der altid er en plads at gå hen til. Og man kan naturligvis også vælge, at dyrlægen sørger for, at hunden bliver bortskaffet efter gældende regler.

Men det at have undersøgt og

gennemtænkt de forskellige muligheder, inden man står over for valget, kan jeg anbefale.

Tid til at sørge

Sidst, men ikke mindst vil jeg tilføje, at det er vigtigt, at man giver plads til sorgen, og vær opmærksom på, at den kan prikke til gammel sorg, som evt. ikke er bearbejdet. Det samme kan naturligvis ske, hvis ikke den nye sorg bearbejdes. Så kan den dukke frem senere. Tabet kan føles lige så stort, uanset hvilket dyr eller hvor lang tid man har haft det. Der er ingen retningslinier, hvad det angår. Så giv dig selv lov til at sørge, og søg professionel hjælp, hvis det bliver for stort.

Det kan som sagt hænge sammen med tidligere tab.

Og med dette tæt på vil jeg blot opfordre alle hundeejere til at gøre det bedste i dagligdagen for deres trofaste ven, så man kan kigge sig i spejlet og med god samvittighed sige, at man har gjort det bedste, også til sidst hvor den svære beslutning evt. skal tages.

Klogt at overveje og vente lidt med en ny hund

Når så man ikke har hunden mere, melder spørgsmålet sig ofte om at få en ny. Til det vil jeg også anbe-

Godt jeg har Amanda.

fale, at man tænker sig godt om. Det er sjældent en god idé fluks at gå ud at købe en ny hund, fordi der pludselig er meget stille hjemme. Det kan ikke undgås, at man overfører nogle af den tidligere hunds vaner og uvaner til den nye, og så får den måske pludselig meget at leve op til. Samtidig kan det gøre, at sorgen ikke helt får lov til at bundfælde sig, fordi der hurtigt er nyt liv. Som oftest er det også godt at kigge sig omkring, beslutte hvilken race eller blanding, det skal være næste gang - og nå dertil, hvor man virkelig savner at gå de lange ture i selskab med en hund, at være tilbage på træningspladsen m.m.

Anden-hunden Amanda

Jeg er selv i den heldige situation, at jeg allerede havde hund nr. 2, Amanda på godt 2 år. Så her er ikke helt stille, efter at Nevil ikke er her mere. Men det tog også hende et par uger at vænne sig til, at han ikke længere lå på sin pude, og at hun nu var alene med på gåturene - og ikke mindst at hun selv skal forholde sig til de gæster, der måtte komme ind i haven uden at have back-up fra ham og hans erfaringer.

Efter ca. 14 dage forandrede hun sig dog en del. Der kom meget mere glæde og hvalpeleg over hende igen, og hun kom tættere på mig i flere situationer. Der er ingen tvivl om, at hun i den grad nyder at være enehund nu. Der er meget mere tid til at træne, og hun behøver ikke at gå ved havedøren for at få Nevil væk fra sofaen, så hun selv kan komme op. Nu er det bare at lægge sig godt tilrette på mors ben.

Så hun forbliver enehund et langt stykke tid, og den sociale kontakt dækkes så rigeligt af naboernes hunde, venners hunde og naturligvis af træning - så Amanda lider ingen social nød. Dog er der ikke så mange plettede hunde i omgangskredsen, så det må hun vente lidt med endnu...